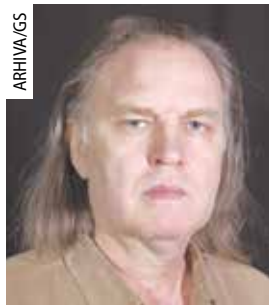

Magazin

SEAD ALIĆ

LUDNICA BEZ NAVODNIKA

ARHIVA/GS

PROF. DR. SC. SEAD ALIĆ

Hrvatski filozof i književnik, predavač na Sveučilištu Sjever u Varaždinu

Zemlja odavno nije u središtu svemira. Sunce se prestalo okretati oko Zemlje. Ni ljudski se razum nije baš proslavio u odnosu prema podsvjesnim strukturama ljudskoga bića. Egocentriizam je kroz povijest gubio bitku za bitkom. Da bi opstao, kamuflirao se u imperijalizme, nacionalizme, europocentriizme, kolonijalizme i neokolonijalizme. Izmislio je ideju napretka kao krinku za skrivanje dobro uložnog - opljačkanog blaga 'neciviliziranih' naroda. Konačno, kamuflirao se u ideju demokracije jer je shvatio da je pljačkati najjednostavnije ako se to radi u ime demokracije, odnosno njezina uvođenja u 'necivilizirani' dio svijeta.

DIREKTORI SVEMIRA

To, naravno, svi znaju, ali malo će se tko tome suprotstaviti. Represivni sustavi tako su dobro pozatvarali sve kanale komuniciranja, razvili suptilne metode eutanaziranja, ismijavanja, marginaliziranja bilo kakve ozbiljne kritičke misli koja bi sustav laži i manipuliranja, pa i našeg ljudskog licemjerja, stavila u pitanje.

I onda se pojavi virus koji nas pozatvara u nas same i da nam vremena razmisliti o svemu: sebi, sustavu vrijednosti u kojemu živimo, lažnoj demokraciji, vlastitoj osuđenosti na prestiž, nadmetanje, gaženje svih koji su na putu do uspjeha. Da nam vremena upoznati strance s kojima živimo u istim kućama ili stanovima... Odjednom nevažnim postaje sve ono za što bismo se kleli da bez toga ne bismo mogli živjeti. Sport je stao. Medijske zvijezde polako se gase. Više se ne možemo hvaliti jedni drugima kako smo bili na nekom religijskom obredu, koncertu svjetske zvijezde, kako smo na putu po svjetskim turističkim destinacijama, kako uživamo na nekom kruzeru...

Cijelog smo života bježali od sebe, zalijetali se u nogometnu, navijačku, političku, nacionalnu, religijsku masu, a sada nas jedan poluživi virus osudi na nas same. Kako izdržati? Mi smo naučili na nogometne 'ludnice', na 'ludnice' navijačkih strasti. Naviknuli smo na 'ludnice' koncerata, tuluma, dočeka pobjednika... ali na 'ludnicu' sučeljavanja s vlastitom samoćom nismo. Ako nas to ne odvede u ludnicu

bez navodnika - bit će spasa za ljudski rod.

Ima neka tajna veza između Baconove sugestije kako razumu nisu potrebna krila nego olovni utezi i naizgled čudne činjenice da nam ponekad bolesti i nesreće mogu donijeti najveće pomake u samospoznaji i razumijevanju bitnoga. Zdravi i prepuni snage nerijetko ulijećemo u nevažno, nametnuto i stereotipno. Čini nam se da upravljamo zbivanjima, čak i onda kada zavedeni i izmanipulirani medijima, samo izvršavamo nečiji, medijima suptilno nametnut program.

Trenutna nam situacija pak govori da bi umjesto nas 'velikih' o našim sudbinama mogli odlučivati mali sićušni virusi. Indikativno je da bi oni, balansirajući negdje između života i smrti, mogli odlučivati o životu ili smrti nas, roda koji je sebe samoproglasio ili u najmanju ruku sebe osjeća - središtem svemira. No život nas ponovno upozorava da baš i nismo tako visoko na ljestvici života i da svaki pokušaj traženja ekskluzivnosti za vlastitu poziciju može završiti kobno. Danas se pokazuje kako moramo postati svjesni da s 'dužnim poštovanjem' moramo uvažiti zahtjeve nevidljivih virusa koji ne poznaju granice, spol, rod, boju kože, svjetonazor, religijsku ili bilo kakvu drugu opredijeljenost. Ironično 'čeznemo' za vremenima kad smo se svađali oko ustaša i četnika. Polako ali sigurno počinjemo shvaćati koliko je život veći od naših podjela i koliko smo mi 'veliki' zapravo mali u odnosu na ono toliko malo da je nevidljivo.

Postoji gotovo bezbroj razina razumijevanja pandemije, njezinih izvora, načina širenja, utjecaja na ljudski rod. Facebook je savremena enciklopedija asocijacija koje ljudima padaju na pamet dok pokušavaju razumjeti što im se događa. Umjesto sistematiziranja ozbiljnih i neozbiljnih, duhovitih ili glupih, bahatih ili religijskim pozivima obojenih pristupa, ja bih iz filozofsko-socijalnog aspekta pokušao razumjeti konzekvence, jer su one indikativne za novi vrijednosni poredak u svijetu.

Činjenica je, naime, da jedan mali virus stavlja danas u pitanje sve vidljivo čime smo površinu Zemlje zarobili. To čak ne mora biti namjera virusa (bez obzira na to je li proizveden u laboratoriju, je li mutirao ili je poslan od univerzalne nadna-

ravne sile za koju je čovjek pronašao ime Bog). Za virus ne postoje granice, a sve se prepreke čine samo sredstvima odgađanja vremena kada će milijarde tih sićušnih mrtvo-živih bića postati dio nas i odlučivati tko će preživjeti.

Ni jedna socijalna misao, uključujući i Marxovu, nije riječima uspjela uvjeriti ljude da jesu ili da bi trebali biti jednaki. Nema dovoljno snažne riječi koja bi dovoljno glasno upozorila da moramo tragati za oblicima jednakosti i vlastite samorealizacije koja je istinski moguća samo u svijetu u kojemu je jedan čovjek drugome - bogatstvo. A mali nevidljivi virus tjera nas svakodnevno na svijest o toj nužnoj jednakosti i nužnosti traganja za načinima pomoću kojih bismo do te jednakosti došli.

Primjerice, naciji koja želi biti najveća i prva - virus bi uskoro mogao pokazati da je sustav zdravstva u kojemu se ne brinemo o svima nego samo o onima koji imaju novac - šuplji sir kroz koji će virusi projuriti s lakom. Ako se ne brinemo o svima, kako ćemo se zaštititi od virusa koji ne bira prijenosnike? Koju tu granicu virus neće proći i koji to novac može izolirati svoje vlasnike od ostatka svijeta? Ironično pitanje za sustav koji ne želi svima pružiti zaštitu moglo bi biti: Zar se oružjem može obraniti od onoga što je nevidljivo?

SVI SMO JEDNAKI

Paradoks američke demokracije, odnosno mediokracije (trgovačkog prava kupovanja glasova posredovanjem masmedija) u tome je što bahatost jednog demokratski ustoličenog vladara može pobiti veliki dio populacije koja je tu bahatost dovela na vlast. Oružje neće onemogućiti ljudske kontakte bez obzira na izolacije, dostave dronovima ili gomilanja oružja u podrumima. Nepromišljenost vladara dovodi do najvišeg stupnja infodemije, bolesti medija koji (vrlo često vezani korporacijskim interesima s politikom) mogu širiti različite, pojavne oblike te bahatosti populaciji koju treba umiriti. No svijest o nezaustavljivom gotovo karakteru onog nevidljivoga, koje stavlja u pitanje sustav zdravstva ne samo jedne nacije, upozorava nas na neodrživost ljudskog svijeta ako je on okrenut uspostavljanju razlika među ljudima, a ne uspostavljanju ravnopravnosti, sljepoći za umiranjima gladnih u svijetu i 'pravom na osvetu' za svakog ubijenog svog čovjeka, pravom na kolonijalno i neokolonijalno siromašenje trećega svijeta i kažnjavanje tog istog svijeta ratovima i sankcijama ako se pobuni.

Filozofi interpretiraju svijet, ali bi ga učinkovitije od filozofskih konstrukcija mogao uskoro promijeniti sićušni i nevidljivi - virus. A ako i pripitomimo ovaj virus, prije ili kasnije, uz današnji sustav vrijednosti u svijetu - pojaviti će se novi, vjerojatno još razorniji. ■